

Dekanát Turzovka

(štúdia k symbolom)

Mgr. Drahomír Velička, PhD.
Ministerstvo vnútra SR
Štátny archív v Žiline, pracovisko Archív Čadca
17. novembra 2022, 022 01 Čadca

1. Stručne z dejín

1.1. Turzovský dekanát v rokoch 1870 - 1952

Turzovská farnosť od svojho vzniku v roku 1620 patrila v rámci štruktúr katolíckej cirkvi do Nitrianskej diecézy a v rámci nej do trenčianskeho archidiakonátu.¹ Ten sa v druhej polovici 18. storočia delil na trenčiansky, ilavský, žilinský, kysuckonovomestský a bytčiansky dekanát. Turzovka prislúchala do bytčianskeho dekanátu, kde okrem nej patrili aj farnosti Bytča, Dlhé Pole, Dolný Hričov, Mariková, Papradno, Predmier, Prečín, Veľké Rovné, Štiavnik, Súľov, Považská Bystrica, Udiča, Vysoká a Jasenica.² Koncom 80. a v priebehu 90. rokov 18. storočia bolo v diecéze erigovaných mnoho nových farností, čo si vyžiadalo aj zmeny v územno-správnom členení jednotlivých archidiakonátov.³ V trenčianskom vznikli v roku 1790 nové dekanáty v Považskej Bystrici, Rajci, Varíne a v Čadci. Od tých čias patrila turzovská farnosť do čadčianskeho dekanátu.⁴

V roku 1821 sa z trenčianskeho archidiakonátu vyčlenil nový archidiakonát so sídlom v Žiline.⁵ Žilinský archidiakonát pozostával z bytčianskeho, rajeckého, žilinského, kysuckonovomestského, varínskeho a čadčianskeho dekanátu.⁶ Na tejto organizácii sa potom dlhší čas nič nemenilo. V roku 1870 bol z čadčianskeho dekanátu vyčlenený dekanát Turzovka. Pôvodný dekanát zahŕňal 11 farností a územne siahal od Makova po Krásno. Po rozdelení mal dekanát v Čadci 5 a dekanát v Turzovke 6 farností. Do nového dekanátu boli pričlenené farnosti Javorník-Čierne (dnes Makov), Vysoká, Turzovka, Raková, Staškov a Zákopčie.⁷ O zriadení nového dekanátu priniesli správu i Národné noviny: „v tyto dni velkomožný pán Jozef Serholec, kanonik a arcidekan žilinský zas Povážim trenčianskym cestoval, aby následkom rozhodnutia najdôstojnejšieho ordinariátu rozsiahlejší distrikt kysucký na čačiansky a turzovský podelil a tamtomu dôstojného pána Juraja Režucha farára osčadnického, tomuto ale dôstojného pána Františka Tagány, farára turzovského za riadneho, a dôstojného pána Františka Ottingera, farára makovského za surrogovaného dekana predstavil a inštalloval.“⁸ Historicky prvým dekanom novozriadeného dekanátu sa stal turzovský farár, neskorší nitriansky kanonik a popredný národovec František Tagáni, ktorý túto funkciu zastával až do svojho vymenovania za nitrianskeho kanonika v roku 1883.⁹ Ďalšími turzovskými dekanmi boli prevažne farári z iných farností. V rokoch 1883 – 1891 bol dekanom vysocký farár Ignác Tvrdý, 1891 – 1898 turzovský farár Ján Tvrdý, 1898 – 1910 zákopčiansky farár Demeter Ďurčanský, 1910 – 1926 vysocký farár Anton Zatkovič, od roku

¹ VELIČKA, Drahomír. Obdobie od založenia farnosti do roku 1848. In *Farnosť Turzovka*. Turzovka: FÚ v Turzovke a SPT, 2006, s. 55.

² *Catalogus venerabilis cleri almae dioecesis Nitriensis*.

³ VELIČKA, ref. 1, s. 55.

⁴ *Kalendarium dioecesanum cleri Nitriensis ad annum M. DCC. XC.*

⁵ ĎURČO, Marek. Kostoly ako sakrálne objekty vo farnostiach na strednom a hornom Pováží na prelome 17. a 18. storočia. In *Vlastivedný zborník Povážia*, 2009, roč. XXIV, s. 10.

⁶ *Schematismus cleri dioecesis Nitriensis pro anno a Christo nato M. D. CCC. XXX.*

⁷ *Schematismus cleri dioecesis Nitriensis pro anno a Christo nato MDCCCLXXI.*

⁸ Dopisy. Z Povážia Trenčianskeho. In *Národné noviny*, 1870, roč. I, č. 24, s. 3.

⁹ K tomu viac VELIČKA Drahomír. František Tagáni ako dekan a kanonik. In *František Tagáni (1816-1894), mecén slovenského národného života, zborník príspevkov z historického seminára*. Turzovka : Mestské múzeum K. Točíka a Terra Kisucensis, 2016, s. 75-88.

1926 bol post turzovského dekana neobsadený celé desaťročie, v týchto rokoch ho viedol dištriktuálny sekretár, ktorým bol makovský farár Jozef Szóke. Ten bol napokon v roku 1936 menovaný dekanom. V roku 1947 sa stal novým dekanom turzovský farár Karol Točík. Točík bol zároveň posledným turzovským dekanom.¹⁰

V roku 1952 vykonali ordinári v bývalom Československu nové ohraničenie okresných dekanátov tak, aby sa podľa možnosti zhodovali s hranicami politických okresov. V dôsledku tejto organizačnej zmeny došlo v Nitrianskej diecéze k zníženiu počtu dekanátov z 21 na 13.¹¹ Týmto aktom zanikol aj turzovský dekanát. Obnovený bol opäť veľký dekanát v Čadci. Takto ustanovený čadčiansky dekanát pretrval až do vytvorenia novej Žilinskej diecézy, keď boli dekanáty upravené do súčasnej podoby.

2. Symboly turzovského dekanátu 1870 – 1952

2.1. Pečať

Prvú pečať dekanátu nechal pre pôvodný dekanát vyhotoviť František Tagáni. Doposiaľ sa nám podarilo nájsť len tri jej odlačky. Dva pochádzajú z rovnakého obdobia. Jeden z nich je odtlačený v červenom vosku,¹² druhý je atramentový,¹³ obidva pochádzajú z roku 1883. Tretí odtlačok je z roku 1939.¹⁴

V pečatnom poli pôvodnej pečate dekanátu je zobrazená kniha, ako symbol Sv. Písma, na ktorej je položený kalich so žiariacou hostiou – symbolom Eucharistie. Kolopis pečate mal podobu: *SIGILLUM * DISTRICTUS * TURZOVKENSIS * 1870. Pečatné pole bolo od kruhopisu oddelené jednoduchou hladkou kružnicou.

¹⁰ Schematizmy Nitrianskej diecézy z rokov 1883 – 1947.

¹¹ Obežník Biskupského úradu v Nitre z 15. 2. 1952, č. IV/1952.

¹² Diecézny archív v Nitre, Parochiae dioecesis Nitriensis (ďalej len DA NR, PDN), Makov, 67/I., k. 136.

¹³ DA NR, PDN, Zákopčie, 144/II., k. 358.

¹⁴ Štátny archív v Žiline, pracovisko Archív Čadca, Okresný úrad v Čadci, Odbor kultúry-Cirkevné oddelenie, k 12, osobný spis Rudolfa Števuľu.

Obr. 1 – Voskový odtlačok pečate turzovského dekanátu z roku 1883

Obr. 2 – Atramentový odtlačok pečate turzovského dekanátu z roku 1883

Pečiatka, ktorú používal dekanát od roku 1923 sa od pôvodnej líšila. Pečať bola okrúhla s priemerom 36 mm. V pečatnom poli bola vyobrazená kniha, za ňou je kríž so svätožiarou. Kolopis je od pečatného poľa oddelený hladkou kružnicou. Znie: R. k. Dekanský úrad okresu Turzovského 1923 *. Zdá sa, že na hornej doske knihy bolo niečo napísané, ale z nekvalitného odtlačku nie je možné zistiť, o aký nápis išlo. Pečať s rovnakým obsahom používal aj dekanát Čadca (viď Obr. 3b).¹⁵ Okrem pečate nepoužíval pôvodný turzovský dekanát nijaké ďalšie symboly.

Obr. 3a – Pečiatka dekanátu z roku 1923

Obr. 3b – Pečať dekanátu Čadca z roku 1856

¹⁵ V pečatnom poli je umiestnená kniha, na jej väzbe (hornej doske) je nápis A[NNO] 1856, za ňou je kríž so svätožiarou. Kolopis oddelený od pečatného poľa hladkou kružnicou znie: SIGILLUM DISTRICTUS CSATTZENSIS. Odtlačok pochádza z dokumentu z roku 1869. DA NR, PDN, Vysoká, 143/II.

3. Symboly nového turzovského dekanátu

Nový turzovský dekanát by sme mohli nazvať aj obnoveným, pretože nadväzuje na spomínanú tradíciu z obdobia 1870 – 1952, hoci už v novej, Žilinskej diecéze. Dekanát je zriadený od 1. januára 2018 a od tohto dátumu bude môcť používať svoj vlastný erb a vlastnú pečiatku.

3.1. Návrh erbu

Erb dekanátu vychádza z pôvodnej pečate pôvodného dekanátu, z tohto dôvodu boli do návrhu prevzaté všetky pôvodné figúry: kniha, kalich i hostia.

Vzhľadom na koncepciu vytýčenú heraldikom doc. Miroslavom Glejtekom, autorom erbov pôvodných dekanátov Žilinskej diecézy v roku 2008, sme sa rozhodli navrhnúť erb turzovského dekanátu v jeho intenciách nasledovne. Jednotiacim prvkom v pôvodných i v novom erbe je štiepený štít, jeho tvar a klobúk s hodnotnými strapcami. Pravé, modré pole štítu je vyplnené zlatým dvojitým krížom z erbu diecézy, čím je zároveň vyjadrená príslušnosť dekanátu. Ľavé, červené pole štítu je vyplnené vlastným symbolom dekanátu.¹⁶

Ľavé, červené pole nového erbu preto navrhujeme s figúrami prevzatými z najstaršej pečate dekanátu. Strieborná kniha symbolizuje Sv. Písmo, kalich a hostia eucharistickú obetu. Erb tak bude symbolom dvoch základných pilierov kresťanskej viery – Božieho Slova a Eucharistie. Červená a strieborná tinktúra je inšpirovaná mestským erbom Turzovky, zlatá tinktúra je prevzatá z erbu farnosti Turzovka, keďže nový dekanát sa bude nazývať turzovským.

3.2. Blazón navrhovaného erbu

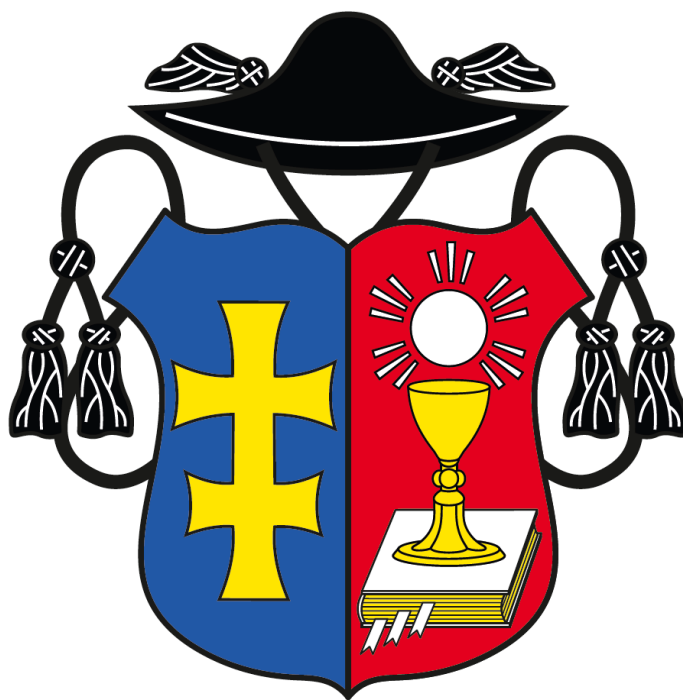
Štiepený štít; v prvom, modrom poli zlatý tlapovitý dvojkríž so skrátenými dolnými ramenami; v druhom, červenom poli na striebornej knihe so zlatou oriezkou a troma striebornými lacetkami zlatý kalich – to všetko prevýšené strieborným rondelom (hostiou) so striebornou lúčovitou svätožiarou. Nad štítom sa vznáša čierny kňazský klobúk na každej strane s dvoma strapcami na čiernej šnúre.

3.3. Pečať dekanátu

Erbom je inšpirovaná aj navrhovaná pečať dekanátu. Je okrúhla s priemerom 40 mm. V pečatnom poli je umiestnený erb dekanátu, kruhopsis znie: ŽILINSKÁ DIECÉZA + DEKANÁT TURZOVKA +.

---

¹⁶ GLEJTEK, Miroslav. K tvorbe erbov dekanátov Žilinskej diecézy. In *Liturgia : časopis pre liturgickú obnovu*, 2013, roč. 23, č. 3, s. 282.

Obr. 3 - Návrh nového erbu dekanátu Turzovka

Turzovka – Žilina, 27. 11. 2017

Autori návrhu:

doc. PhDr. Miroslav GLEJTEK, PhD. - Mgr. Ing. Marek SOBOLA, PhD. - Mgr. Drahomír VELIČKA, PhD.

Grafické spracovanie:

Mgr. Ing. Marek SOBOLA, PhD.